

بسم الله الرحمن الرحيم

طرح های اثرگذار دانشگاه ها و مراکز تحقیقاتی

Dr Reza Chaman

Professor of Epidemiology

Sabzevar University of Medical Sciences

مقدمه

- بررسی اثرات ناشی از پژوهش های سلامت مدت هاست مورد توجه بسیاری از کشورها قرار گرفته و پاسخگویی به این سؤال مهم که هزینه صرف شده برای انجام پژوهش چه برون دادی برای نظام سلامت داشته، دغدغه اصلی بسیاری از سازمان های تصمیم گیر در سطوح مختلف بوده است.
- در واقع بهره مندی از علم نافع و انجام پژوهش های اثرگذار همواره یکی از مطالبات اساسی در اسناد بالا دستی و برنامه های توسعه کشور بوده است.

مقدمه

- در این راستا، معاونت تحقیقات و فناوری وزارت بهداشت، برنامه ارزیابی پژوهش های تاثیرگذار بر سلامت را در دستور کار قرار داده است. این فرایند در تعامل با دانشگاه های علوم پزشکی به ارزیابی پژوهش های اثرگذار بر سلامت که منجر به تولید محصول، اصلاح نظام سلامت، افزایش بهره وری و نهایتاً گره گشایی از معضلات حوزه سلامت کشور خواهد شد، پرداخته تا ضمن ارزیابی وضعیت موجود، از کلیه مشوق های علمی، اجرایی و حمایتی خود در جهت تقویت و گسترش انجام این قبیل پژوهش ها استفاده نماید.

دانشگاه علوم پزشکی

- دانشگاه های علوم پزشکی تیپ یک: تهران، شهید بهشتی، ایران، کرمان، مشهد، تبریز، شیراز، جندی شاپور اهواز، مازندران، اصفهان.
- دانشگاه های علوم پزشکی تیپ دو: کرمانشاه، همدان، بقیه الله، شهید صدوقی یزد، کاشان، بابل، ارومیه، گیلان، سمنان، البرز، بیرجند، زنجان، علوم توانبخشی و سلامت اجتماعی، گلستان، لرستان، اراک، شهرکرد، قزوین، زاهدان، اردبیل، قم، هرمزگان، رفسنجان، شاهر.

دانشگاه علوم پزشکی

- دانشگاه های علوم پزشکی تیپ سه : کردستان ، ایلام ، **سبزوار**، بم، بوشهر، یاسوج، شاهرود، مراغه، نیشابور، زابل، گناباد، ارتش، فسا، تربت حیدریه، خراسان شمالی، آبادان، جهرم، ساوه، دزفول، ایران شهر، جیرفت، بهبهان.
- دانشکده های نوپا : لارستان، گراش، خوی ، خلخال، سیرجان، اسدآباد، شوشتر ، اسفراین، تربت جام ، خمین، سراب.

مراکز تحقیقات مشمول ارزشیابی اثرگذاری

- مراکز تحقیقات مشمول ارزشیابی طرح های اثرگذار شامل تمام مراکز تحقیقاتی است که بیش از یک سال از فعالیت آنها می گذرد.

کمیته تخصصی علمی

حداقل ۵ تا ۷ نفر متخصص در زمینه حیطه طرح های اثرگذار بوده که با ابلاغ معاون تحقیقات و فناوری وزارت متبوع، مسئولیت داوری طرح های اثرگذار در ارزشیابی را به عهده دارند. شامل : علوم بالینی، علوم پایه، دندانپزشکی، علوم دارویی، علوم بهداشتی، فناوری و سلامت عمومی می باشد و هر کمیته یک دبیر دارد.

طرح اثرگذار

هر طرح تحقیقاتی انجام شده یا در حال انجام در دانشگاه های علوم پزشکی که پس از ثبت در سامانه ارزشیابی و داوری در فرایند ارزشیابی سالانه اثرگذار تشخیص داده شده است.

اثر

اثر در سند حاضر اثرات فرا آکادمیک تحقیقات است که گروه بهره مند از آن شبکه ذینفعان خارج از محیط آکادمیک هستند.

ادعای اثر

به بیان، استدلال و مستندات ارائه شده مبنی بر ایجاد اثر فرا آکادمیک در یک محور ادعای اثر گفته می شود.

اثبات اثر

«اثبات اثر» به فرایند احراز ایجاد اثر ادعایی گفته می شود. این فرایند در سطح دانشگاهی با روش های مختلفی مانند **انجام یک پژوهش ثانویه** و در «نظام ارزشیابی تحقیقات و فناوری وزارت بهداشت» (ناتف) و «نظام ارزشیابی مراکز تحقیقاتی» (نامت) با **بررسی مستندات و داوری خبرگان** انجام می شود. در شیوه نامه نظام ارزشیابی هر سال، برخی از مستندات به صورت «مستندات الزامی» برای داوری مشخص می شوند. هر اندازه که مجریان مطالعه در جمع آوری منظومه ی شواهد و مستندات موفق عمل کنند، اثبات اثر امکانپذیرتر خواهد بود.

به طور طبیعی **مجریان تحقیق** تمایلی ذاتی به نفع اثبات اثر تحقیق خود دارند. بنابراین علاوه بر شواهد و مستندات که مجریان و ذی نفعان تحقیق ارائه می دهند، گردآوری شواهدی که اثر ادعایی را از منظر شخص ثالث تایید و اثبات می کند، ارزش بالایی خواهد داشت. **ارزیابان یا سازمان های مستقل** که منافع مشترکی در اجرای تحقیق ندارند، با رصد وضعیت پیش و پس از اجرای مطالعه و نیز با شاخص های مستقل و خلاقانه می توانند شواهدی متقن از تاثیرگذاری تحقیق بر موضوع داشته باشند.

از این رو در طراحی مطالعات، پیشنهاد می شود نتایج و آثار تحقیق از منظر ارزیابان مستقل نیز بررسی شود. به کارگیری یک گروه مستقل برای بررسی آثار تحقیق می تواند کمک کننده باشد. طبیعتاً طراحی دو سو کور برای مطالعاتی که به منظور احصاء آثار تحقیق و توسط گروه های مستقل طراحی می شوند، دقیق ترین نتایج را در اثبات اثر خواهد داشت.

مستندات الزامی

- منظور از مستندات، مدارکی است که توسط دانشگاه در سامانه ارزشیابی درج یا بارگذاری شده است. **مستندات و شواهد مربوط به اثرگذاری** در تحقیقات بسیار متنوع بوده و به نوع مطالعه و هدف نهایی و کاربردی آن بستگی دارند.
- تهیه مستندات و شواهد مربوط به تاثیر تحقیق تا حدود زیادی به سازوکارهای مدیریت تحقیق و فناوری در دانشگاه یا مرکز تحقیقاتی وابسته است.

مستندات الزامی

- ✓ عنوان طرح و اطلاعات شناسنامه طرح شامل اطلاعات مجری، تاریخ تصویب، تاریخ شروع و پایان طرح
- ✓ تکمیل چکیده طرح
- ✓ تکمیل اظهارنامه اثر (هدف محقق از انجام طرح)
- ✓ محور اثرگذاری
- ✓ انتخاب اثر ادعایی در محور اثر
- ✓ فایل پروپوزال
- ✓ فایل مصوبه شورای پژوهشی و فناوری
- ✓ فایل گزارش نهایی (در صورت اختتام طرح تحقیقاتی)
- ✓ فایل گزارش پیشرفت کار (در صورت عدم اختتام طرح)

مستندات اثبات اثر

- مستندات مکتوب مانند مکاتبات و گزارش ها، مقالات، صورتجلسات، برنامه، گواهی ها، نتایج آزمایشات، قوانین، دستورالعملها، متن مصاحبه و
- مستندات چند رسانه ای مانند عکس و فایل های صوتی و تصویری مانند پادکست ها، ویدیوها، واقعیت افزوده، نرم افزارها و اپلیکیشن ها، و.....
- مستندات فیزیکی و ملموس مانند مواد، دارو، تجهیزات، دستگاه ها، و

محورهای اثرگذاری

- اثر بر آموزش، سیاستگزاری و قانون گذاری سلامت
- اثر بر سلامت جامعه
- اثر بر سبک زندگی و محیط زیست
- اثر بر ارایه خدمات بهداشتی و درمانی
- اثر بر تولید، اقتصاد و فناوری

اثر بر آموزش، سیاستگذاری و قانونگذاری سلامت

در صورتی که نتایج طرح تحقیقاتی منجر به **اتخاذ سیاست های کلان، وضع قوانین** یا اخذ تصمیمات جدید یا تغییر تصمیمات قبلی در روند فعالیت های مرتبط با سلامت جامعه شود، طرح در این محور اثرگذار بوده است. همینطور، چنانچه نتایج طرح تحقیقاتی منجر به ارتقاء شاخص های حوزه آموزش در علوم بهداشتی و درمانی شود، طرح دارای اثرگذاری آموزشی بوده است. **ارتقاء فرایندهای آموزشی، تعریف رشته های جدید و تغییر در کوریکولوم آموزشی** نمونه هایی از اثرگذاری بر آموزش هستند.

اثر بر سلامت

چنانچه نتایج طرح تحقیقاتی منجر به ارتقاء قابل اثبات در شاخص های سلامت جامعه شده باشد، طرح در محور اثر بر سلامت جامعه اثرگذار بوده است. برای نمونه می توان به شاخص های مورد پایش مرتبط با بیماریهای واگیر و غیر واگیر مانند تغییر در شیوع یا بروز بیماری، افزایش طول عمر، کاهش میزان مرگ و میر، کاهش مرگ و میر زیر پنج سال، کاهش مرگ و میر مادران، باروری، تشخیص بهنگام بیماریها و بهبود غربالگری و ... اشاره کرد.

اثر بر ارایه خدمات بهداشتی و درمانی

❖ تسهیل دسترسی جامعه به خدمات بهداشتی-درمانی از طریق ایجاد زیرساخت های الکترونیک، افزایش پوشش بیمه، پرونده الکترونیک سلامت، پزشک خانواده....نمونه هایی از این موارد هستند.

اثر بر آرایه خدمات بهداشتی و درمانی

- تحقیقات منجر به تغییر شیوه یا سطح آرایه خدمت شده است.
- یک فناوری یا فرایند جهت آرایه خدمت بومی سازی شده است.
- کیفیت، دسترس پذیری، مقبولیت یا هزینه اثربخشی یک خدمت بهبود یافته است.
- کارکرد سازمانهای مردم نهاد یا خیریه تحت تاثیر تحقیقات بهبود یا ارتقاء یافته است.
- تحقیقات منجر به تغییر فرایندها یا خدمات جاری یا شناسایی خدمات جدید برای آرایه شده است.

اثر بر سبک زندگی و محیط زیست

کاهش مخاطرات شغلی، کاهش آلاینده های محیطی، افزایش امنیت غذایی، ارتقاء سواد سلامت، ارتقای کیفیت زندگی، بهبود الگوی تغذیه سالم، کاهش رفتارهای پرخطر، کاهش آسیب های اجتماعی، بهبود مولفه های اجتماعی موثر بر سلامت، نمونه هایی از اثرگذاری بر سبک زندگی و محیط زیست هستند....(تغذیه، تحرک، استعمال دخانیات...)

اثر بر اقتصاد، تولید و فناوری

چنانچه نتایج طرح تحقیقاتی منجر به ارتقاء شاخص های اقتصادی، تجاری و تولیدی مرتبط با علوم بهداشتی و درمانی شود، طرح در این محور اثرگذار بوده است. طرح های اثرگذار بر اقتصاد و تولید موجب افزایش درآمد و کارایی اقتصادی فعالیت های حوزه سلامت می شود.

کمیته دآوری

کمیته علوم بالینی پزشکی

کمیته علوم پایه و فناوری

کمیته دندانپزشکی

کمیته علوم دارویی

کمیته علوم بهداشتی و پیشگیری

محور اثر گذاری / کمیته دآوری

اقتصاد و فناوری	سبک زندگی و محیط زیست	ارایه خدمت بهداشتی	سلامت جامعه	آموزش و سیاستگزاری سلامت	محور اثر گذاری
					کمیته
					علوم بالینی پزشکی
					علوم دارویی
					علوم دندانپزشکی
					علوم بهداشتی و پیشگیری
					علوم پایه و فناوری

سطح تاثیر

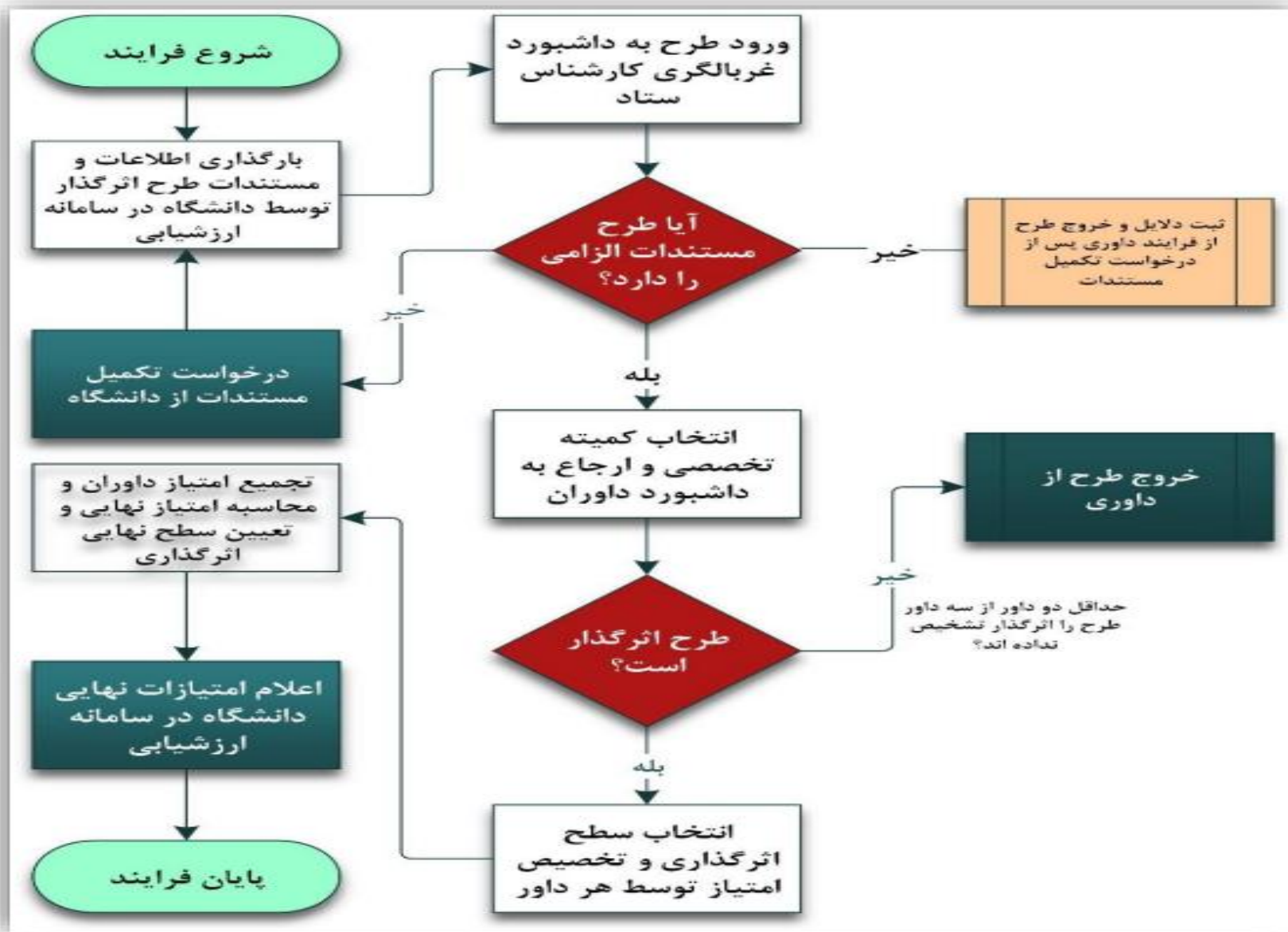
- اثرگذاری طرح های تحقیقاتی در سه سطح دانشگاه (۱ تا ۲۰ امتیاز)، استان (۲۱ تا ۵۰) و ملی - بین المللی (۵۱ تا ۱۰۰) ارزیابی میشود.
- در ارزشیابی سالانه نیز انتظار می رود تعداد تحقیقات اثرگذار در سطح دانشگاه بیشتر از استان و در سطح استان بیشتر از سطح ملی باشد. این مسئله باید با در نظر گرفتن ماموریت های دانشگاه در حوزه های درمان، بهداشت، پژوهش و ... باشد.

جدول ۲. روش محاسبه بر مبنای طرح های اثرگذار مورد انتظار دانشگاه ها

تعداد اعضای هیات علمی در دانشگاه (n)	طرح های اثرگذار مورد انتظار دانشگاه (P)
۲۰ >	۲
۲۵-۲۰	۳
۵۰-۳۵	۴
۶۵-۵۰	۵
۸۰-۶۵	۶
۹۵-۸۰	۷
۱۱۰-۹۵	۸
۱۶۰-۱۱۰	۹
$N > 160$	تعداد اعضای هیات علمی N $x = N - 160$ $y = \frac{x}{50}$ $P = y + 9$ تعداد اثر گذار به نسبت هیات علمی
مثال : - دانشگاه علوم پزشکی X دارای ۱۰۵۰ عضو هیات علمی - $N=1050$ - $1050-160=890$ - $890/50=17.8$ - $17.8+9=28$ - 160 مازاد بر عضو هیات علمی - سهم طرح های اثر گذار از 160 نفر به بالا - تعداد طرح های اثر گذار مورد انتظار دانشگاه علوم پزشکی X	

جدول ۳. روش محاسبه تعداد طرح های اثرگذار مورد انتظار مراکز تحقیقاتی بر مبنای سالهای فعالیت

تعداد طرح های اثرگذار مورد انتظار	سابقه فعالیت مرکز تحقیقاتی
۲ طرح اثرگذار (الزامی)	مراکز تحقیقاتی با سابقه بالای ده سال
۱ طرح اثرگذار (تشویقی)	مراکز تحقیقاتی با سابقه بین یک تا ده سال

طرح های تحقیقاتی اثربخش چه مشخصاتی دارند
هوش مصنوعی پاسخ می دهد
هوش مصنوعی بوف (تحت وب)
<https://boofai.com>

- طرح های تحقیقاتی اثربخش ویژگی ها و مشخصات کلیدی دارند که به موفقیت و تأثیر گذاری آنها در دستیابی به اهداف پژوهشی کمک می کنند. در ادامه به برخی از مهمترین مشخصات این طرح ها اشاره می شود.

۱. هدف گذاری واضح و مشخص: طرح های اثر بخش دارای اهداف روشن قابل اندازه گیری و واقع بینانه هستند. اهداف باید به گونه ای تعریف شوند که پاسخگوی نیازهای پژوهشی یا اجتماعی باشند.

۲. روش شناسی قوی: استفاده از روش های تحقیقاتی مناسب و معتبر مانند روش های کمی، کیفی یا ترکیبی بسته به ماهیت موضوع تحقیق ضروری است. روش شناسی باید با اهداف تحقیق هماهنگ باشد.

۳. نوآوری و خلاقیت: طرح های اثربخش معمولاً دارای جنبه های نوآورانه هستند و به دنبال ارائه راه حل های جدید یا بهبود روش های موجود می باشند.

۴. کاربردی و عملیاتی بودن: نتایج تحقیق باید قابل اجرا و کاربردی باشند تا بتوانند در عمل تأثیرگذار باشند. این امر به ویژه در تحقیقات کاربردی و توسعه ای اهمیت دارد.

۵. توجه به نیازهای جامعه: طرح های تحقیقاتی اثربخش به نیازهای واقعی جامعه، صنعت یا حوزه های مرتبط توجه می کنند و سعی در رفع چالش های موجود دارند.

۶. بودجه بندی و زمان بندی مناسب: برنامه ریزی دقیق مالی و زمانی همراه با پیش بینی منابع لازم از ویژگی های طرح های موفق است. این امر به اجرای به موقع و کارآمد تحقیق کمک می کند.

۷. تیم تحقیقاتی کارآمد: وجود یک تیم متخصص، متعهد و هماهنگ که دارای مهارت های لازم برای اجرای تحقیق هستند از عوامل کلیدی موفقیت است.

۸. اخلاق پژوهشی: رعایت اصول اخلاقی در تحقیق مانند حفظ حریم خصوصی شرکت کنندگان کسب رضایت آگاهانه و پرهیز از سوگیری از ویژگی های طرح های اثربخش است.

۹. ارزیابی و پایش مستمر: طرح های موفق دارای مکانیزم هایی برای ارزیابی پیشرفت و پایش نتایج هستند تا در صورت نیاز اصلاحات لازم انجام شود.

۱۰. انتشار و اشتراک گذاری نتایج: طرح های اثربخش به انتشار نتایج تحقیق در مجامع علمی رسانه ها یا بین ذینفعان توجه می کنند تا تأثیرگذاری آنها حداکثر شود.

۱۱. توجه به پایداری: در تحقیقات مرتبط با توسعه یا محیط زیست توجه به پایداری و تأثیر بلند مدت نتایج تحقیق از اهمیت ویژه ای برخوردار است.

۱۲. انعطاف پذیری: طرح های موفق قادر به تطبیق با تغییرات شرایط یا چالش های غیر منتظره هستند و انعطاف لازم را برای اصلاح مسیر دارند.

مشخصات طرح های تحقیقاتی اثرگذار سلامت/پزشکی را
فهرست کنید؟
هوش مصنوعی پاسخ می دهد
ChatGPT

طرح های تحقیقاتی اثرگذار در حوزه سلامت و پزشکی ویژگی هایی دارند که نتایج این تحقیقات را فراتر از مقاله علمی صرف و در قالب تاثیرات عملی، سیاسی، بالینی یا اجتماعی ارائه می کند.

مشخصات طرح های تحقیقاتی اثرگذار سلامت/پزشکی

۱. مسئله محور/نیاز محور
 ۲. مبتنی بر شواهد علمی و روش شناسی قوی
 ۳. قابلیت ترجمان دانش
 ۴. نوآورانه و پیشرو در حوزه موضوعی
 ۵. دارای اثرگذاری چند سطحی
- (سیاستگذاری سلامت، عملکرد کلینیکی و درمانی، آموزش پزشکی، آگاهی عمومی و رفتارهای سلامت، صرفه جویی در هزینه های نظام سلامت)

مشخصات طرح های تحقیقاتی اثرگذار سلامت/پزشکی

۶. قابلیت تعمیم و توسعه

۷. مشارکت ذینفعان کلیدی در مراحل تحقیق

۸. پاسخگویی به اولویت های ملی/بین المللی سلامت

۹. خروجی قابل سنجش و ملموس

۱۰. دارای برنامه انتشار و ترویج نتایج

در ادامه چند نمونه از طرح های تحقیقاتی اثرگذار در حوزه سلامت و پزشکی ارائه میشود که دارای ویژگی های اثرگذاری واقعی در سطوح بالینی، سیاست گذاری یا اجتماعی بوده اند. این نمونه ها هم از ایران و هم از سایر کشورها هستند.

ChatGPT

نمونه های بین المللی

۱. مطالعه INTERHEART کانادا و چندین کشور

موضوع: عوامل خطرساز بیماریهای قلبی در کشورهای مختلف

نوع مطالعه: مورد - شاهدی بین المللی در بیش از ۵۲ کشور

دستآورد نشان داد که ۹۰٪ خطر سکته قلبی ناشی از ۹ عامل قابل کنترل است

مثل فشار خون سیگار دیابت، استرس

اثر: تغییر سیاست های پیشگیری از بیماری های قلبی در سطح جهانی

نمونه های بین المللی

۲. مطالعه آمریکا - Nurses' Health Study

موضوع: بررسی ارتباط سبک زندگی زنان و بیماری ها در بیش از ۱۰۰ هزار پرستار

دستآورد: شواهد گسترده ای در مورد نقش رژیم غذایی، داروهای هورمونی، فعالیت بدنی و چاقی در سرطان و بیماری قلبی

اثر: شکل گیری توصیه های رسمی رژیم غذایی و فعالیت بدنی در آمریکا

نمونه های بین المللی

۳. مطالعه MORDOR Trial - آفریقا

موضوع: تأثیر آزیترومايسين خوراکی برای کودکان بر کاهش مرگ و میر
نتیجه: کاهش قابل توجه مرگ در کودکان خردسال پس از تجویز دوره ای
آنتی بیوتیک

اثر: بحث گسترده درباره سیاست های عمومی در کشورهای کم درآمد برای
استفاده هدفمند از آنتی بیوتیک ها

نمونه های از ایران

۱. مطالعه ملی عوامل خطر بیماری های غیر واگیر - STEPS

مجری: وزارت بهداشت ایران با همکاری WHO

موضوع: پایش عوامل خطر چاقی، فشار خون، کلسترول، تغذیه و فعالیت بدنی
در جمعیت ایرانی

اثر: پایه گذاری برنامه های ملی مانند کنترل دیابت، چاقی کودکان و
کمپین های ارتقای سلامت

نمونه های از ایران

۲. مطالعه کوهورت گلستان

مجری: دانشگاه علوم پزشکی تهران + دانشگاه های هاروارد و تورنتو

موضوع: بررسی علل سرطان مری و بیماریهای مزمن در شمال شرق ایران

دستآورد: نشان داد مصرف چای داغ، تغذیه، و عوامل محیطی در بروز سرطان

مری نقش دارند

اثر: مورد توجه بین المللی قرار گرفت و تغییراتی در توصیه های

بهداشتی منطقه ای ایجاد کرد

نمونه های از ایران

۳. پروژه کاهش مصرف نمک در نان استان یزد

مجری: دانشگاه علوم پزشکی یزد

دستاورد: کاهش مصرف نمک در نان های سنتی از طریق آموزش نانوایان و

اصلاح دستور پخت

اثر: کاهش فشار خون در جمعیت هدف و الگویی برای سیاست های

مشابه در سایر استان ها

7.82.net